

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Ревть Алли Борисівни на дисертаційне дослідження Динович Анни Вікторівни на тему
«Тенденції розвитку вищої технічної освіти в Німеччині»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
(галузь знань 01 Освіта/Педагогіка)
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність та доцільність дисертації.

Сучасні суспільно-політичні та соціально-економічні перетворення на міжнародному рівні зумовили розширення міждержавних взаємин, а на цьому тлі – необхідність узгодження з міжнародними стандартами вимоги до професійності фахівців різних галузей, тим самим забезпечити конкурентоспроможність та вільне продукування особистих можливостей працівника в умовах глобалізації й демократизації, створити умови для надання ним якісних послуг, демонстрування високого рівня мобільності, вміння активно реагувати на виклики сьогодення. Навчання за кордоном нині є доступним. Академічна свобода, яку декларують більшість зарубіжних вузів, уможливорює здобуття освіти за умови виконання абітурієнтом вимог допуску до навчання. Особливо актуальним в умовах технологічного прогресу є здобуття вищої технічної освіти за рубежом, зокрема в Німеччині.

Німецька технічна освіта приваблює якістю та продуктивністю, оскільки вважається, що технічні університети цієї країни є одними з найкращих для підготовки фахівців, про що свідчить динаміка кількості іноземних студентів у технічних університетах Німеччини.

У сучасних реаліях, у яких ми живемо, вивчення досвіду підготовки в закладах вищої технічної освіти забезпечить розв'язання комплексу завдань, пов'язаних із реформуванням національної вищої технічної школи та створенням якісної системи освіти, яка б відповідала світовим стандартам. Адже професійна підготовка спеціалістів технічного профілю є важливим чинником формування економічного зростання та підвищення інноваційного потенціалу України.

З огляду на це, загострюється і проблема вивчення тенденцій розвитку вищої технічної освіти в Німеччині, на якій зупиняє свій вибір Анна Динович, а її дисертаційне дослідження **«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ»** беззаперечно є значущим та актуальним.

Зокрема, дисертаційна робота є складником науково-дослідницької роботи кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Тенденції

розвитку освіти в кризових умовах: історія, теорія і практика» (0123U100619).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз тексту дисертації, змісту публікацій Анни Динович дають змогу зробити висновок про наукову обґрунтованість і достовірність результатів, отриманих під час науково-теоретичного дослідження. Дисертаційне дослідження характеризується системним та логічним викладом міркувань авторки, що посилене цитатами сучасних науковців, що займаються цією проблематикою, а також цікавим змістовим матеріалом, аргументованістю зроблених висновків. Висновки та рекомендації, сформульовані здобувачкою, відповідають меті та завданням роботи. Доцільним є підбір цілого комплексу методів, використаних у дослідженні. Розділи дисертації логічно пов'язані між собою внутрішньою закономірністю і послідовністю викладених фактів.

Мета дослідження полягає у компаративному аналізі та обґрунтуванні провідних тенденцій і змісту освітніх програм вищої технічної освіти Німеччини.

Методи дослідження ґрунтуються на поєднанні принципів об'єктивності й системності та застосуванні компаративістики й міждисциплінарного підходу до аналізу тенденцій розвитку технічної освіти в Німеччині. Використання комплексу філософських, загальнонаукових та конкретнонаукових методів сприяло: здійсненню аналізу, синтезу, порівняння й узагальнення педагогічної та науково-методичної літератури, законодавчих актів і нормативно-правових документів, навчально- методичної документації технічних університетів в Україні та Німеччині; встановленню змісту базових понять дослідження й обґрунтуванню термінологічного апарату наукового пошуку. У процесі наукового пошуку було використано методи педагогічної компаративістики: історико- етнологічний, проблемний, метод контекстуального аналізу та класифікації, метод динамічного аналізу.

Авторкою обґрунтовано провідні тенденції розвитку вищої технічної освіти Німеччини й України в контексті європейських освітніх процесів (до відкритості університетів для усіх стейкхолдерів – студентів (формування власної індивідуальної траєкторії навчання), роботодавців (активне впровадження моделей дуальної освіти), викладачів (залучення до процесу викладання провідних науковців та професіоналів-практиків); висвітлено тенденції до впровадження інноваційних моделей та сучасного інформаційно-технологічного забезпечення освітнього процесу; до інтернаціоналізації освітніх програм та акредитаційних процедур освітніх програм технічного профілю), що свідчить про новизну та актуальність досліджуваної проблеми.

Дисертаційне дослідження має вагомим практичне значення, що полягає у тому, що його результати, положення і методичні рекомендації можуть бути корисними: в дослідницькій діяльності аспірантів та

здобувачів; у практичній і науково-методичній діяльності педагогічних працівників закладів вищої технічної освіти; в управлінській діяльності освітніх менеджерів різних рівнів (керівників і працівників органів управління освітою, акредитаційних агенцій та установ, гарантів освітніх програм) у процесі реалізації завдань реформування системи технічної освіти в Україні. Виконане дослідження може стати змістовою основою для розробки та вдосконалення навчальних планів та освітніх програм за основними технічними напрямками підготовки фахівців, як-от: F2 «Інженерія програмного забезпечення», F3 «Комп'ютерні науки», G3 «Електрична інженерія», G5 «Електроніка, електронні комунікації, приладобудування та радіотехніка», G9 «Прикладна механіка» та інших.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Аналіз дисертації А.В. Динович дає підстави стверджувати, що вона є завершеним та цілісним науковим доробком із заявленої проблеми, що є важливою для української вищої школи в цілому та для медичної освіти, зокрема. Тема розкрита повністю, робота володіє науковою новизною; відзначається послідовністю, логічністю, цікавим змістовим матеріалом, аргументованістю зроблених висновків, що узгоджуються із поставленими завданнями. Текст дисертації оформлений згідно вимог. Робота є добре структурованою, складається із анотацій українською та англійською мовою, вступу, трьох розділів, висновків до кожного із розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (178 позицій, з яких 64 іноземними мовами) та 10 додатків. У тексті дисертації вміщено 31 таблиця та 10 рисунків. Загальний обсяг дисертації 228 сторінок, із них основного тексту 167 сторінок, що свідчить про системне та глибоке осмислення авторкою досліджуваної проблеми.

У ***вступі*** добре обґрунтовано актуальність теми, доцільність її виконання та новизну; окреслено мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження; охарактеризовано методи, які використовувалися при дослідженні теми, представлено теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, а також відомості про публікації здобувачки, у яких відображено основні положення дисертаційного дослідження.

Представлений у вступі науковий апарат дає можливість сформувати цілісне уявлення про структуру роботи, її методологію, інструментарій, способи інтерпретації даних.

Найбільш істотними науковими результатами ***першого розділу*** є аналіз дисертанткою методологічних підходів до розвитку вищої технічної освіти в Україні та світі, окреслення кола проблем нових вимог щодо її якості у контексті європейського досвіду. Авторка доводить, що існує необхідність узгодження процесів професійної підготовки майбутніх фахівців технічного профілю з пріоритетними інноваційними програмами розвитку високотехнологічних і наукоємких галузей сучасної економіки та сучасних вимог на ринку праці.

У ***другому*** розділі дисертаційного дослідження авторкою висвітлено особливості функціонування системи вищої технічної освіти Німеччини в

контексті сучасних глобалізаційних процесів; добре розкрито питання інформаційно-технологічного забезпечення освітнього процесу у закладах вищої технічної освіти Німеччини, а також система оцінювання якості вищої технічної освіти в Німеччині.

Адже у німецькій технічній освіті ключову роль відіграють Університети прикладних наук (Fachhochschulen), які фокусуються на практичному застосуванні знань і акцент робиться не лише на теоретичних знаннях, а й на здатності застосовувати їх, що включає професійні вміння (знання та навички) та особистісні якості (соціальні здатності).

У *третьому розділі* добре представлено тенденції розвитку та можливості використання німецького досвіду в системі вищої технічної освіти в Україні.

Нам імпонує те, що дисертанткою проаналізовано та зроблено порівняльну характеристику освітніх програм у закладах вищої технічної освіти Німеччини й України, та, у процесі аналізу цих освітніх навчальних програм та навчальних планів зазначає, що освітньо-професійні програми українських та німецьких університетів суттєво різняться кількістю кредитів та обсягом навчального матеріалу, який мають опанувати студенти задля успішного оволодіння технічними професіями, проте і німецькі, і українські заклади вищої технічної освіти характеризуються високим рейтингом та гарним рівнем підготовки фахівців.

Висновки відповідають поставленим завданням, підкреслюють наукову новизну та практичну значущість наукової роботи. Цінними та вартими уваги є додатки, розміщені на 21 сторінці, які ілюструють ґрунтовну дослідницьку роботу здобувачки.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження та наукових положень у наукових публікаціях, захищених за темою дисертації.

Основні положення та результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, а також на кафедрі теоретичної та прикладної лінгвістики Державного університету «Житомирська політехніка», на кафедрі міжкультурної комунікації та іншомовної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка. Отримані результати дослідження оприлюднено на наукових, науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах різного рівня.

Основні результати дисертаційного дослідження Анни Динович відображено в 18 наукових публікаціях автора (12 з них одноосібні), з яких 2 – у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах, 7 – у вітчизняних наукових виданнях групи Б, 9 – апробаційного характеру.

Дотримання академічної доброчесності, відповідність анотації основним положенням дисертації.

Дисертаційне дослідження Анни Динович виконане самостійно, із дотриманням принципів академічної доброчесності. За результатами

перевірки та аналізу матеріалів дослідження не було виявлено ознак академічного плагіату, елементів фальсифікації чи фабрикації, а відображені ідеї науковців мають посилання. Текст роботи виконаний у єдиному стилі викладу матеріалу, що свідчить про те, що усі ідеї та положення, викладені у дисертації, отримані автором особисто.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Диневич А.В., водночас вважаємо за потрібне висловити деякі міркування і дискусійні моменти щодо його змістового наповнення:

1. У дисертаційному дослідженні доцільно було б ширше висвітлити вплив глобалізаційних процесів, міграційної політики та воєнно-економічних викликів на розвиток технічної освіти Німеччини. Це б збалансувало висновки та підсилило зміст роботи.
2. Сформульовані у п.3.3 провідні тенденції слід було б спроектувати на вітчизняний досвід розвитку вищої технічної освіти.
3. У порівняльному аналізі за доцільне вважаємо деталізувати проблему організації практики у технічних закладах вищої освіти Німеччини та України та оформити їх у вигляді таблиці.
4. У тексті трапляються окремі стилістичні повтори та перевантажені конструкції, що не впливає на загальну наукову цінність дослідження

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження А.В. Диневич «Тенденції розвитку вищої технічної освіти в Німеччині» є завершеним, самостійним дослідженням, що має новизну, теоретичне та практичне значення, відповідає вимогам наказу МОН України за № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. за № 44), тому його авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри загальної педагогіки
та дошкільної освіти Дрогобицького
державного педагогічного університету
імені Івана Франка

А. Ревть

Алла РЕВТЬ

